

Commission
for protection against
Discrimination

Peace Education Projects
Stichting Vredeseducatie

Het Fort van de Democratie presenteert:

De Tolerantietest

Handleiding voor het Jeugd- en Jongerenwerk en Onderwijs

Education and Culture DG

EACEA
Education, Audiovisual & Culture
Executive Agency

Youth

'Youth in Action' Programme

Projects encouraging creativity and innovation in the youth sector

EACEA - Action 4.4 - Agreement - 2009 - 4774 / 002 - 001 - YT7-PSIQ7

Inhoudsopgave

1.	Introductie	2
2.	De waarde van Tolerantietest in een democratisch Europa	3
3.	Educatieve doelstellingen	7
4.	Doelgroepen	7
5.	Hoe werkt de Tolerantietest	7
	- Kenmerken	
	- Groepsactiviteit	
	- Tolerantietest individueel verwerken	
	- Dialoog en debat	
6.	Verwerkingssuggesties	11
 BIJLAGEN		
	- Score formulier	13
	- Score lijst	14
	- Energizers	
	• Het Tolerantievierkant	15
	• Ondersteboven	16
	• Empower!	17
	• Laat elkaar niet vallen!	18
	Colofon	19

1. Introductie

In vier Europese landen: Bulgarije, Spanje, Portugal en Nederland is een Tolerantietest ontwikkeld om met jongeren de grenzen van tolerantie te onderzoeken.

Deze handleiding is bedoeld voor begeleiders in het jeugd- en jongerenwerk, docenten en een ieder die betrokken is bij (volwassenen)educatie op het terrein van diversiteit, mensenrechten en democratisch burgerschap.

Het startpunt van het internationale E-tolerance project was de succesvolle Nederlandse versie, vanaf 1998 ontwikkeld in verschillende vormen en media door de Stichting Vredeseducatie in Utrecht. De Bulgaarse Commissie voor bescherming tegen discriminatie (CPD) is de promotor van het international project, dat financieel wordt ondersteund door het Europese Youth in Action Programma.

De Tolerantietest is geen test met wetenschappelijke pretenties maar een uitdagend didactisch middel om met jongeren de eigen positie ten opzichte van tolerantie te onderzoeken en de discussie te stimuleren. De test bevat 15 realistische, soms provocerende en confronterende dilemma's. De doelgroep bestaat uit jongeren vanaf 14 jaar. De dilemma's en meerkeuze-antwoorden zijn zo geformuleerd dat een gevarieerde groep de test kan maken in verschillende contexten.

De educatieve doelstellingen kunnen een plek krijgen in formele als informele educatieve activiteiten. In de eerste plaats is van belang dat jongeren het begrip tolerantie kunnen benoemen en kunnen aangeven dat een tolerante houding situatiegebonden en altijd begrensd is. Daarnaast is het van belang dat jongeren tolerantie kunnen koppelen aan gelijke behandeling en vrijheid van meningsuiting in een veelvormige samenleving. Tot slot is van belang dat we jongeren uitdagen om hun opvattingen en houdingen te motiveren. De tolerantietest beoogt de versterking van Europese fundamentele waarden en democratisch burgerschap.

Deze handleiding geeft achtergronden bij de waarde van tolerantie, educatieve doelstellingen en competenties, een gebruiksaanwijzing bij de Tolerantietest en enkele verwerkingssuggesties. Omdat de Tolerantietest gemaakt is voor heel diverse activiteiten, gebruiken we de termen: deelnemers, leerlingen, jongeren, jeugdwerkers, mentoren, leraren en begeleiders door elkaar.

We wensen u veel plezier met de Tolerantietest. Reacties van uw kant of van de deelnemers zijn zeer welkom!

2. De waarde van tolerantie in een democratisch Europa

Een groep jongeren is heftig met elkaar in discussie over de grenzen van tolerantie. Centraal staat een dilemma uit de Tolerantietest. “De politie heeft computerspelletjes in beslag genomen waarin op joden en negers wordt geschoten”. Sommigen jongeren vinden dat dit moet kunnen. Je doodt die mensen niet echt en dus kunnen we dat tolereren, stellen ze vast. Anderen vinden dat juist niet tolerant en daarom is het een goede actie van de politie. Er zijn ook jongeren die inbeslagname onnodig vinden, hoewel ze aangeven dat ze zelf de game nooit zullen spelen. Stellingen worden verdedigd met nieuwe voorbeelden. Iedereen heeft een mening en de argumenten worden druk uitgewisseld. De begeleider blikte tevreden terug: “Tolerantie krijgt een concrete betekenis in de leefwereld van deze jongeren en dat is van groot belang. De jongeren ontdekken dat tolerantie altijd begrensd is en dat teveel tolerantie tot onverschilligheid kan leiden”.

Discussie stimuleren

Even daarvoor hebben de jongeren de Tolerantietest op internet gemaakt. Het gaat om een test zonder wetenschappelijke pretenties, bedoeld om jongeren uit te dagen hun eigen positie ten opzicht van tolerantie te onderzoeken en de discussie te stimuleren. De test is bedoeld voor jongeren en (jong)volwassenen vanaf 14 jaar en bevat vijftien maatschappelijke dilemma's in de vorm van meerkeuzevragen. Vooraf schat elke deelnemer zijn of haar eigen tolerantie in op een schaal van 0 tot 150. Elk antwoord levert een score op en het totaal van de scores geeft de mate van tolerantie weer. Het levert uiteraard veel discussies op wanneer de eindscore afwijkt van de inschatting vooraf. De dilemma's zijn zo geformuleerd dat een grote variëteit aan doelgroepen de test kan maken in diverse contexten van jeugdwerk en educatie op het gebied van diversiteit en mensenrechten.

Youth in Action

De Tolerantietest heeft diepgang maar is niet ingewikkeld. In vijf Europese talen - Bulgaars, Spaans, Portugees, Engels en Nederlands - wordt een test ontwikkeld om jongeren uit te dagen tolerantie te onderzoeken. Voor begeleiders in het jeugd- en jongerenwerk en voor docenten is een handleiding beschikbaar om de tolerantietest in groepen te verwerken. Inhoudelijk uitgangspunt van dit project is de succesvolle Nederlandse Tolerantietest die vanaf 1998 in Nederland en België in diverse vormen is ontwikkeld door de Stichting Vredeseducatie. De Europese versie van de Tolerantietest wordt financieel mogelijk gemaakt door het Europese Youth in Action Programma. De vernieuwde Nederlandstalige versie wordt financieel mogelijk gemaakt door de Haëlla Stichting, SIOC, het Solidariteitsfonds en de Stichting Dialoog.

Doelstellingen

Centraal staan enkele educatieve doelstellingen die in formele en informele educatie een eigen uitwerking kunnen krijgen. In de eerste plaats is het van belang dat jongeren het begrip

tolerantie kunnen omschrijven en aangeven dat betrekking heeft op een bepaalde situatie en altijd begrensd is. Daarnaast kunnen jongeren tolerantie koppelen aan het gelijkheidsbeginsel en het spanningsveld van de vrijheid van meningsuiting. Tot slot ontwikkelen de jongeren vaardigheden om de eigen grenzen van tolerantie vanuit vijftien praktijksituaties te bepalen en te beargumenteren.

Diversiteit en gelijkheid

Een democratische samenleving heeft twee wezenlijke kenmerken (Savater, 2009). Het eerste kenmerk is *Diversiteit*. Dat is een gegeven, kijk maar om je heen. Mensen zijn allemaal verschillend met een eigen historie en toekomstverwachtingen maar ook met andere opvattingen, levensbeschouwingen, culturen, belangen en ambities. Het tweede kenmerk is *Gelijkheid* voor de wet. Dat is geen gegeven maar een keuze. In de ontwikkeling van de geschiedenis van democratie in Europa is dat een van de belangrijkste stappen geweest. De overheid, als vertegenwoordiger van de burgers, maakt geen onderscheid tussen mensen op grond van ras, afkomst, huidkleur, sekse, godsdienst of op welke grond dan ook. Dit gelijkheidsbeginsel omvat tegelijk het verbod op discriminatie.

Burgerschapswaarde

Tolerantie wordt in een democratische samenleving als een belangrijke burgerschapswaarde gezien. Want de verschillen tussen mensen leveren een pluriforme en bruisende maatschappij op maar ook veel conflicten. Botsingen tussen culturen, tegengestelde meningen, belangen en gedragingen vragen van burgers een tolerante houding. Tolerantie ontstaat niet vanzelf, het moet ontdekt en geoefend worden.

Relationeel

Tolerantie omvat de bereidheid om als burgers in harmonie samen te leven met mensen die een andere religie, opvattingen of gewoonten en een ander wereldbeeld hebben. Zelfs ten aanzien van mensen die tegengestelde waarden hebben of afkeurenswaardig gedrag vertonen, kunnen we nog tolerant zijn, maar onbegrensd is dat niet. Tolerantie is een relationeel begrip en is altijd gericht op een bepaalde opvatting of het gedrag van iemand in een bepaalde situatie. Tolerantie wil niet zeggen dat burgers geen kritiek op elkaar mogen hebben. Ook een overdreven zorg om de denkbeelden van de ander niet te kwetsen, past niet bij tolerantie. Tolerantie is wederkerig: ik geef de ander de ruimte het leven naar eigen inzicht in te richten en tegelijkertijd wil ik de ruimte krijgen om hetzelfde te kunnen doen. De kern van tolerantie is dat elk mens moet worden gerespecteerd, maar zeker niet elke mening of elk gedrag (Savater, 2009)

Dulden van overlast

In het woordenboek wordt het begrip tolerantie omschreven als: het dulden van overlast binnen bepaalde grenzen. Hiermee is gegeven dat tolerantie altijd betrekking heeft op de meningen of het gedrag van de ander, dat we zelf NIET prefereren. Te veel tolerantie kan leiden tot onverschilligheid. Te weinig tolerantie kan leiden tot vijandigheid, negatieve vooroordelen en

een zij/wij denken. Het is de kunst om daarin een eigen weg te zoeken en jongeren uit te dagen om voor zichzelf en met elkaar de grenzen van tolerantie te onderzoeken en naar eigen inzicht mogelijk te verleggen. We willen jongeren immers niet leren WAT ze moeten denken maar stimuleren DAT ze zelf nadenken. We spreken in dit verband daarom ook over waarden communicatie en waarden verheldering.

Tolerantie en medeleven

Hoewel tolerantie als een positieve eigenschap wordt gezien in een democratie, zijn veel mensen van mening dat het te veel gaat lijken op onverschilligheid. Echt interesse hebben in de ander, je inleven in iemands situatie en het accepteren van de ander gaat veel verder dan tolerantie, zo wordt gesteld. Natuurlijk is echte belangstelling voor de meningen en gewoonten van anderen een essentieel bestanddeel van sociale cohesie, maar het is niet haalbaar om met iedereen die binding te ervaren. Door sociaal economische en culturele verschillen is er vaak grote afstand tussen mensen. Toch is tolerantie noodzakelijk omdat ook volslagen onbekenden met elkaar samenleven en samen de openbare ruimte delen.

Tolerantie toetsen?

Is er dan helemaal geen sprake van een algemeen geldend uitgangspunt waar tolerantie aan getoetst kan worden? Levensbeschouwingen en godsdiensten volstaan niet voor iedereen. Ze hebben immers alleen zeggingskracht voor de mensen die deze godsdiensten aanhangen. Echter, in een democratie hebben burgers afspraken gemaakt over gelijkheid en deze vastgelegd in de grondwet, samen met andere rechten zoals de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van godsdienst. Deze rechten die mensen ook verantwoordelijk maken voor elkaar, vormen een belangrijke toets om de grenzen van tolerantie te bepalen.

Onverschilligheid

Veel mensen beleven tolerantie als iets positiefs maar we hebben gezien dat een te hoge mate van tolerantie dicht in de buurt komt van onverschilligheid. De meeste mensen willen graag tolerant zijn maar grenzeloos tolerant is niemand. Met de tolerantietest kunnen de eigen grenzen worden onderzocht en bepaald en dragen burgers bij aan een democratische samenleving.

Bronnen

- EHRA (2009) Human Rights Education in the school system of Europe, Central Asia and North America: A compendium of good practice. European Human Rights Education Association, OSCE, Unesco. www.hrea.org
- Council of Europe. (2008). White Paper on Intercultural Dialogue "Living together as equals in dignity". www.coe.int/dialogue
- Savater, Fernando. (2009). Vrijheid, Gelijkheid, Burgerschap: zakwoordenboek voor mensen van morgen. Bijleveld, Utrecht.
- Visser G. en Tuinier J.D. (1995, 1998, 2004). De tolerantietest. Stichting Vredeseducatie, Utrecht.

3. Educatieve doelstellingen

Na het voltooien van de tolerantietest kunnen de deelnemers:

- in eigen woorden het begrip tolerantie omschrijven als de bereidheid om in vrede en harmonie samen te leven met mensen die andere meningen hebben of ander gedrag vertonen.
- voorbeelden van (in)tolerantie in relatie to democratisch burgerschap geven.
- uitleggen dat tolerantie altijd gebonden is aan een situatie en altijd grenzen heeft.
- hun persoonlijke grenzen ten aanzien van tolerantie motiveren en ter discussie stellen.

4. Doelgroep en niveau

- Deelnemers vanaf 14 jaar in het jeugd- en jongerenwerk en het onderwijs.
- Mensen die met jongeren werken of samenleven zoals: jongerenwerkers, docenten, (groot)ouders en andere opvoeders.

De dilemma's in de Tolerantietest zijn niet gecompliceerd en zo opgesteld dat zij uitdagend zijn voor (jong)volwassenen met uiteenlopende achtergronden, contexten en leeftijden.

5. Hoe werkt de Tolerantietest?

Kenmerken

- De Tolerantietest meet de persoonlijke opvattingen en grenzen van de deelnemers ten aanzien van tolerantie in 15 realistische situaties.
- Elke deelnemer bepaalt de mate van tolerantie op een schaal tussen 0 en 150 (0 = helemaal niet tolerant, 150 = zeer tolerant).
- Vervolgens beantwoorden de deelnemers individueel de vragen. Elke vraag krijgt een score en aan het eind blijkt of de deelnemers zich goed hebben ingeschat.
- Er is geen winnaar of verliezer in dit spel. In feite is de test het beste gemaakt als de geschatte score (bijna) gelijk is aan de eindscore. Deze deelnemers kennen zichzelf goed.

Tolerantietest als groepsactiviteit

De begeleider kan besluiten om de Tolerantietest uit te voeren in een groepsbijeenkomst. Met een korte introductie en een discussie naderhand moet 1 uur worden ingepland.

- Om de sfeer in de groep positief te beïnvloeden ten aanzien van het uitwisselen van persoonlijke meningen, kan voorafgaand aan de test een van de Energizers gebruikt worden (zie Bijlage 3).
- Zorg dat er een internetverbinding is en dat de test geprojecteerd kan worden op een groot scherm.
- Deel een score formulier uit met de volgende onderdelen (zie bijlage 1)
- Het verduidelijken van de term tolerantie en het bewust worden van onze associaties voorafgaand aan de test is belangrijk. Gebruik beschrijvingen uit het woordenboek om definities te vergelijken met de opvattingen in de in de groep.
- Geef de volgende instructies:
 - Je gaat een Tolerantietest maken met 15 meerkeuze vragen.
 - De tijd om over de verschillende keuzes na te denken is beperkt.
 - Vlak voor ik naar de volgende vraag ga, geef ik een seintje.
 - Lees de vraag voor jezelf en maak een keuze tussen A, B of C.
 - Geef je EIGEN mening.
 - Als je antwoord niet bij A,B, of C zit, geef dan het antwoord die er het dichtst bij zit.
 - Je moet altijd een antwoord invullen.
 - Zijn er nog vragen?
 - Concentratie, we beginnen nu aan de test.
- Voor de meeste deelnemers is 1 minuut per vraag voldoende. Er is niet veel tijd voor overwegingen en twijfels. Het doel is immers om een eerste reactie uit te lokken die zo spontaan mogelijk is.
- Tijdens de test is het niet de bedoeling dat er vragen worden gesteld en antwoorden worden gegeven.
- Vul als docent zelf op de internetversie van de Tolerantietest altijd antwoord A in. Anders verschijnt er geen volgende vraag. Vertel de deelnemers dat deze keuze niet de keuze van de begeleider is.
- Stop de Tolerantietest direct na de 15 vragen. Ga verder met het feedbackproces.
- Neem een korte pauze om eerste indrukken te verzamelen. Was het makkelijk of moeilijk?

- Vraag dan om concentratie en ga door met het scoreformulier. Vertel de deelnemers dat u de scores per vraag op leest en dat ze zelf de score die bij hun antwoord hoort kunnen invullen. De scores per vraag zijn te vinden in bijlage 2.

De Tolerantietest als huiswerk

U kunt leerlingen vragen om de Tolerantietest te maken als huiswerk. Vraag de leerlingen om naar de website <http://www.tolerancetest.eu> te gaan en de instructies te volgen.

- Laat de leerlingen hun certificaat met feedback te printen en/of per mail naar de docent te sturen voor een bepaalde datum.
- Het certificaat bevat de geschatte score, de eindscore, feedback op de score en maximaal twee stukjes feedback op twee dilemma's die met een 0 score zijn ingevuld.
- De feedback is open geformuleerd en getracht is moralisme te vermijden. In de meeste gevallen wordt gewezen op de gevolgen van de keuze, voor andere mensen en voor de deelnemer zelf.
- De volgende opties kunnen bij de huiswerkopdracht gevoegd worden:
 - o Laat de leerlingen reflecteren op de feedback die ze kregen. Zijn ze het (on)eens met de feedback? Waarom wel of niet?
 - o Laat leerlingen een eigen vraag maken gebaseerd op een echt dilemma (uit hun ervaring of omgeving), compleet met drie antwoord mogelijkheden en de volgende scores: 0= intolerant, 5= onverschillig, 10= heel tolerant.

Dialoog en Debat

- Houdt de doelstellingen van de Tolerantietest in gedachte:
 - o Het definiëren van tolerantie in eigen woorden.
 - o Voorbeelden van tolerantie kunnen geven vanuit democratisch burgerschap.
 - o Bewust worden dat tolerantie altijd gebonden is aan een specifieke context/situatie.
 - o De eigen grenzen van tolerantie benoemen in confrontatie met anderen.
- Stimuleer de deelnemers in het zoeken van de grenzen van tolerantie bij elkaar. Geef jongeren de ruimte om meningen te verduidelijken en stimuleer confrontatie
- Gebruik de LSD methode: Luisteren, Samenvatten, Doorvragen.

- De begeleider kan, nadat de scores van de test zijn vast gesteld, de deelnemers met de laagste en hoogste scores uitdagen met elkaar in gesprek te gaan.
- Zoals eerder gezegd, de scores op de verschillende antwoorden geven geen objectief beeld van wat moreel goed, beter of het beste is. Hierdoor is elk antwoord van deelnemers welkom
- Ook de mening dat sommige vragen van de Tolerantietest absurd zijn, zijn mogelijk. Het kan zijn dat deelnemers het oneens zijn met de scores die aan verschillende antwoorden werden toegekend.
- Op bepaalde vragen kan wat dieper ingegaan worden. Het zou bijvoorbeeld zo kunnen zijn dat de twee uiterste meningen van deelnemers dichterbij elkaar komen. Dit betekent in ieder geval dat zij tolerant voor elkaar kunnen opbrengen.
- Probeer tijdens de discussie aan te geven dat tolerantie niet betekent dat je het eens bent met de waarden, meningen of gedrag van de ander. Mensen kunnen leren om elkaar te respecteren zonder elkaars meningen te delen. Je kunt zelfs bepaald gedrag of levensstijlen afkeuren en daarbij nog steeds tolerant zijn, hoewel hier natuurlijk grenzen aan zijn.
- Zijn er universele gronden om tolerantie te evalueren? Introduceer waarden vanuit religieuze opvattingen van verschillende groepen. Bespreek of deze waarden als universeel gezien kunnen worden.
- Introduceer vervolgens de fundamentele Europese rechten, of vraag leerlingen om deze in kleine groepjes uit te zoeken. Concludeer dat Europese waarden zoals vrijheid van meningsuiting, vrijheid van religie en van politieke opvatting en het verbieden van discriminatie gebaseerd zijn op wetten en regels van de staat.
- Tot slot kan er een klein onderzoek gedaan worden, zeker als de activiteit een onderdeel van maatschappijleer in het VO of burgerschap in het MBO. Evalueer de resultaten van de activiteit naar de leerdoelen die tijdens de voorbereiding zijn bepaald.
De volgende opdrachten kunnen voor de leerlingen behulpzaam zijn:
 - Schrijf op wat tolerantie voor jou betekent in een zin.
 - Geef een voorbeeld van persoonlijke tolerantie.
 - Kun je een voorbeeld geven van persoonlijke intolerantie.
 - Waarom is tolerantie belangrijk in een democratie.
 - Welk Europese waarde is het meest belangrijk voor jou.

6. Verwerkingsuggesties

Afhankelijk van de duur van de activiteit of het project en de omstandigheden zijn er verschillende mogelijkheden om de doelen van de Tolerantietest te verdiepen. De deelnemers kunnen een tweede keer de vragen van de toets doornemen. De begeleider zou leerlingen de stelling “Er is geen tolerantie voor intolerantie” kunnen laten onderzoeken.

Communicatie Plan

Nadat jongeren zich hebben verdiept in de Tolerantietest, kunnen ze het begrip definiëren en hun eigen grenzen vanuit het perspectief van democratie bespreken. Nu zijn ze daarom in staat om ‘tolerantie’ te communiceren. Dit kan het leerproces versterken en hen gereedschap geven om hun ervaringen en meningen over tolerantie in hun eigen sociale context vorm te geven en te communiceren. Er zijn vele media die jongeren hierbij kunnen gebruiken, die uiteraard ook bepaald worden door de doelgroep, de doelstellingen en de beschikbare tijd. De deelnemers maken een communicatie plan in groepjes van ongeveer 5 leerlingen.

De volgende vragen kunnen daarbij van belang zijn:

- **Wat is het doel**
Beschrijf het doel zo transparant, duidelijk en realistisch mogelijk.
- **Wat is de doelgroep?**
Vriendenkring, ouders, docenten, schoolbestuur, ouderen in een bejaarde huis, gemeente bestuur, voetbal supporters, mensen in de wijk, algemeen publiek etc.
- **Welk medium past hier het beste bij?**
Het medium moet aansluiten bij de doelgroep. Voor de vriendenkring is een power point, Facebook, Myspace, Twitter en Hyves bijvoorbeeld passend. Een straatinterview is bijvoorbeeld een beter medium voor winkelend publiek en een straat theater zou bijvoorbeeld een geschikt medium kunnen zijn voor een festival.
- **Activiteiten en planning**
Verdeel de taken en expertises onder de verschillende leden van de groep.
Zorg voor een evaluatie aan het eind.
Houdt bij alle activiteiten de volgende vragen in gedachte: Waarom? Wat? Wie? Waar?
Wanneer? en Hoe?

Voorbeelden

- Muziekclip over een vraag van de Tolerantietest (bijvoorbeeld over de racistische computerspelletjes). Zet het resultaat op You Tube.
- Een advertentie ontwerpen voor een krant of lokaal radio/tv station of voor een lokaal anti-discriminatiebureau.
- Tolerantie Poster competitie voor jongeren. Inspiratie is te vinden in de catalogus 'Breaking Stereotypes' . http://ec.europa.eu/employment_social/fdad/cms/stopdiscrimination
- Onderzoek naar tolerantie ontwerpen voor de school.
Interview met oudere mensen over tolerantie en hun eigen verleden.
- Ontwerp een tolerantiespel.
Geef een presentatie op ouderavond: ontwerp een korte versie van de test.
- Doe onderzoek naar het tolerantieniveau ten opzicht van jongeren in je wijk of dorp (interview jongeren, jongerenwerkers, politie, journalist, politicus)
- Ontwerp en verspreid een kleine tolerantie gadget.

Op een lijn van 0 tot 150 schat ik mijzelf in op:

0 = helemaal niet tolerant

150 = zeer tolerant

Antwoord	A	B	C	
Vraag				SCORE
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
Totaal				

De uitkomst van de Tolerantietest was:

Antwoord	A	B	C
Vraag			
1.	0	10	5
2.	0	5	10
3.	0	10	5
4.	5	10	0
5.	0	10	5
6.	5	0	10
7.	5	10	0
8.	10	5	0
9.	5	0	10
10.	0	10	5
11.	0	10	5
12.	5	0	10
13.	10	5	0
14.	10	0	5
15.	5	0	10

Energizer 1. Het tolerantievierkant

Tolerantie, vrijheid en democratie zijn het resultaat van mensenwerk, dat elke dag om onderhoud vraagt. Dit vereist veel inzet en energie. Soms verdwaal je in het donker en kun je alleen proberen er maar het beste van te maken. In deze werkvorm gaan enkele paar geblinddoekte deelnemers een dik touw in een vierkant neerleggen zonder te praten. Ze oefenen zo in samenwerken en naar elkaar luisteren.

Tijdsduur

15 minuten

Materiaal

- Een dik lang touw van ten minste 4 meter lang, waarvan het begin en einde zijn vast gemaakt.
- 7 blinddoeken.

Beschrijving

- De deelnemers staan in een cirkel met het touw in het midden.
- 7 deelnemers zijn geblinddoekt. Na het startsein proberen ze samen een vierkant te leggen van het touw.
- Alle deelnemers hebben het touw de hele tijd vast. Slechts enkele seconden mogen handen verwisseld worden.
- Ze proberen een vierkant te maken van 1 bij 1 vierkante meters, zonder te praten.
- Wanneer ze denken dat het is gelukt mogen ze het resultaat bekijken.
- Bespreek de resultaten en het proces. Was het moeilijk? Zijn er verschillende manieren om dit aan te pakken?
- Nam iemand de leiding? Hoe werd hier door andere deelnemers op gereageerd?
- De andere deelnemers mochten het groepje niet helpen terwijl ze bezig waren. Nu komen zij aan de beurt om het te proberen.

Energizer 2. Ondersteboven

Democratie kan niet slagen wanneer burgers niet bereid zijn om samen te werken. Zelf wanneer je de ander niet mag of het helemaal niet eens bent met zijn of haar opvattingen of levensstijl. Wanneer alle deelnemers bereid zijn om te praten, te luisteren en samen te werken, zal dat een tolerante en vreedzame samenleving versterken. In deze werkvorm moeten de deelnemers heel sterk samenwerken om de opdracht uit te kunnen voeren.

Tijdsduur

15 minuten

Materiaal

Een vloerkleed van tenminste 2 bij 2 meter.

Beschrijving

Spread het vloerkleed glad uit op de grond.

- Verdeel de deelnemers in groepen van 8.
- Eén groep neemt plaats op het kleed.
- Ze krijgen de opdracht om het kleed om te draaien zonder dat iemand de vloer aanraakt.
- Dus tijdens het draaien blijven alle 8 deelnemers op het kleed.
- Met meer kleden kunnen meer groepen de opdracht tegelijkertijd uitvoeren.
- Welke groep is het snelst?
- Kiezen de deelnemers een speciale benadering om de opdracht uit te voeren?
- Is er iemand die de leiding neemt?
- Hoe gaan de deelnemers om met conflicten?

Energizer 3. Empower!

Eenheid maakt macht, is een bekend gezegde. In het algemeen heeft een groep meer impact en invloed dan een individu. Met deze werkvorm ervaren we de kracht van alle individuen in een groep. De deelnemers kunnen de kracht van vertrouwen ervaren.

Tijdsduur

15 minuten

Beschrijving

- De deelnemers gaan in een kring staan met de gezichten naar elkaar toe.
- Ze strekken hun armen uit op schouderhoogte en duwen hun handen tegen die van de deelnemers aan de linker- en rechterkant.
- Iedereen leunt nu tegen elkaars handen.
- Iedereen leunt nu langzaam naar voren en duwt hard tegen elkaars handen.
- De voeten blijven staan.
- De kring van handen vangt iedereen op.
- Laat de kring zo even staan om de kracht van elkaar te voelen.
- Zeg: wij geven elkaar kracht!
- De groep herhaalt dit hardop.
- Doe dit drie keer en roep steeds harder.
- Meanwhile the feet stay on the same place.
- The circle of hands is strong and will keep every participant in balance.
- Feel the empowerment and say together: We empower!
- Yell it again and louder and louder.

Energizer 4. Laat elkaar niet vallen!

Deze werkvorm is een variant op energizer 3. De deelnemers kunnen ontdekken dat kracht niet alleen in iedere individu zit, maar juist ook in een groep. Deelnemers leren de kracht van de groep te gebruiken en op elkaar te vertrouwen.

Tijdsduur

15 minuten

Beschrijving

- De deelnemers maken een kring met de gezichten naar buiten gericht. Ze staan dus met de ruggen naar elkaar toe.
- Ze strekken hun armen op schouderhoogte en pakken de polsen van hun linker en rechter buurman/vrouw.
- Iedereen leunt nu langzaam naar voren en houdt elkaars polsen goed vast.
- De voeten blijven staan.
- De deelnemers houden elkaar vast.
- Laat de kring zo even staan om de kracht van elkaar te voelen.
- Zeg: wij laten elkaar niet vallen! De groep herhaalt dit hardop.
- Doe dit drie keer en roep steeds harder.

Colofon

Het Fort van de Democratie presenteerde in 2010 de Tolerantietest op internet in samenwerking met organisaties in Spanje, Bulgarije en Portugal. De Nederlandstalige bewerking werd mogelijk gemaakt door Het Solidariteitsfonds, SIOC, de Haëlla Stichting en de Stichting Dialoog.

Concept en samenstelling

Jan Durk Tuinier en Geu Visser

Flashontwerp en realisatie

Christian Weij

Internationale werkgroep

- **Commision for Protection against Discrimination, Bulgarije**
Kemal Eyup, Esen Fikri, Rositsa Georgieva and Margarita Spasova
- **CIG - Commission for Citizenship and Gender Equality Portugal**
João Paiva
- **Consortio Intermunicipal del Pacto Territorial por el Empleo del Valle del Vinalopó en IES Monastil, Spanje**
Vicente Amat Nuñez, Manuela Sanchez Milla, Saturnina Rueda Egido, Marc Caballero Cisar, Anna M. Esteve Lopez, Fernando Casado Carrasco, Alex Bambagioni, M. Jose Garcia Ruiz, Maria Castillo Palomares

Reacties en informatie

Stichting Vredeseducatie, Biltsestraatweg 160, 3573 PS Utrecht

Tel: 030 – 2723500 E-mail: vrede@xs4all.nl Internet: www.vredeseducatie.nl

Fort van de Democratie

De Tolerantietest is een project van het Fort van de Democratie in Utrecht, een interactieve tentoonstelling voor jongeren van 15 – 25 jaar over democratisch burgerschap. In een oude flankkazemat en voormalige atoomschuilbunker onderzoeken jongeren uit VO en MBO actuele dilemma's over vrijheid van meningsuiting, respect en diversiteit. Aan het eind krijgen bezoekers een persoonlijk certificaat met feedback op de keuzen. Informatie: www.fortvandedemocratie.nl

'Youth in Action' Programme

Dit project werd gefinancierd met de steun van de Europese Commissie. De verantwoordelijkheid voor deze publicatie ligt uitsluitend bij de auteur; de Commissie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor het gebruik van de informatie die erin is vervat.

© 1998 -2010 Stichting Vredeseducatie Utrecht.

Alle rechten voorbehouden. Zonder schriftelijke toestemming van de Stichting Vredeseducatie mag de inhoud van de Tolerantietest en de beschreven methodiek op geen enkele manier worden afgedrukt of gepubliceerd in welke vorm dan ook.